

İlaç Fiyatları, K D V ve Bir Görüş

Ecz. Arsan Savaş ARPACIOĞLU
Amasya Milletvekili

Toplumsal hayatımızın her alanında olduğu gibi, sağlık hizmetlerinde de sorunlar her geçen gün biraz daha karmaşıklaşmakta ve çözümler geciktikçe içinden çıkılmaz hale gelmektedir. Biriken ve kabaran sorunların en büyük sıkıntısını ise, özellikle son yıllarda hayat pahalılığının cendesinde bunalan dar ve sabit gelirli, emekçi halkımız çekmektedir.

Ne yazık ki izlenen sağlık-sız sağlık politikası, halkın omuzlarındaki yükü birazcık olsun azaltmak bir yana, her geçen gün biraz daha artırmakta ve gelecek için en küçük bir umut vermemektedir. Bugünkü uygulama «ilaçta» bir «serbest piyasa», yani «liberal ekonomi» görüşü ekmek kadar ve belki de daha yaşamsal bir döneme sahip olan ilacı tam bir «kâr» metaı haline getirme yolundadır. İlaç endüstrisinin çarpıklığı ve özellikle hammadde açısından dışa bağımlılığı ve bu bağımlılığın ilaç fiyatları üzerindeki son derece olumsuz etkileri olduğu bilinirken; ilaç fiyatlarının bugünkü hali ile bile vatandaşlarımızın alım gücünün çok ötesine fırladığı açık seçik ortadayken, fiyatların serbest bırakılması, bu yetmiyormuş gi-

bi bir de Katma Değer Vergisine tabi tutulması, dolaylı dolaylı zamları da beraberinde oluşturmuş ve onarılması güç sonuçları da beraberinde ortaya çıkarmıştır.

İlaç ile lüks tüketim mallarını aynı kefeye koymaktan hiç çekinmeyen bir zihniyetin uygulamalarının ilaç fiyatlarını astronomik düzeylere çıkarılması kaçınılmazdır. Nitekim öyle olmuş ve son birkaç ay içinde fiyatlarda % 100'ü bulan artışlar meydana gelmiştir. Bu artışlar dünya fiyatlarının çok daha üstünde hammadde ithalinin ve önfiyat denetiminin kaldırılmasının doğal sonuçlarıdır.

Yeni düzenleme ile her ne kadar ilaç firmalarının yeni fiyat tekliflerinin 10 gün içinde Bakanlıkça incelenmesi ve reddedilmediği takdirde yürürlüğe girmesi öngörülüyor ise de bu yöntemin sağlıklı bir biçimde uygulanması mümkün olamayacağı gibi, oluşacak yeni zamları devamlı gündemde tutacağı ve ilaç piyasasında düşük fiyatla satılan müstahzarların spekülasyon ve krizine de yolaçacağı kaçınılmazdır.

Sosyal devlet anlayışının koşullarının başında milli bir ilaç politikası izlenmeli ve devlet sağlık hizmetlerine seyirci kalmamalıdır. Devletin bu a-

landa pek çok sorumluluğu ve görevi vardır. Yerli ilaç sanayinin desteklenmesi, yatırıma ve araştırma-geliştirmeye sevk edilmesi ve ilaç hammadde-sinde dışa bağımlılığın hızla azaltılması ve nihai olarak tamamen kaldırılması başta gelen görevlerdendir. Aynı şekilde ilaç ve daha genelde sağlık hizmetleri sanki yalnızca bir kâr nesnesiymişesine piyasa güçlerine ve birkaç büyük ilaç tekelinin kâr hırsına terkedilemez. Devlet bizzat üretici olarak piyasada yeralmasa bile, en azından denetim ve düzenleme görevini rasyonel bir biçimde yerine getirmelidir. Tüketicinin korunması için bu zorunludur.

Bir başka önemli kısmı eczacılık mesleği mensuplarının sorunlarıyla ilgilenilmesi ve onların öz gayretleriyle kurup geliştirmeye çalıştıkları Eczacı Kooperatiflerine destek sağlanmasıdır. Bugüne kadar yalnızca ortaklarının katkı ve desteğiyle ayakta durmayı başaran ve eşitlikçi, açık yapıları, hizmet ve dayanışmayı ön plana çıkaran anlayışları ile eczacılık mesleği için en geçerli ekonomik örgütlenme biçimi oldukları ortaya çıkmış olan bu kooperatifler yaygınlaştırılmalı ve T.E.B.'nin bu konudaki çalışmalarının devlet tarafından desteklenmesi şarttır. Hem eczacılık mesleği mensuplarının hem de ilaç tüketicilerinin çıkarları açısından bu en iyi

yol olacaktır.

Eczacılık mesleği ve uğraş alanları toplumsal gelişme sürecinin gereklerine uygun düşecek şekilde yeniden tanımlanmalı ve çağdaş bir niteliğe kavuşturulmalıdır. Eczacılığı yalnızca ilaç konusu ile sınırlayan ve bugün eskimiş olan dar tanım terkedilmeli ve uğraş alanı genişletilmelidir.

Bu çağdaş adımın atılması hem yeni eczaneler enflasyonu üzerindeki baskıyı azaltacak hem de yeni istihdam alanları yaratılacaktır. Mesleğin daha Üniversite eğitiminde başlayan sorunları ortadadır. Bu sorunları ortaya koyup üzerine gitmeli ve çözümlerini aramak görevimiz olmalıdır.

Sağlık hizmetleri ve ilaç konusunda yapılması gereken çok şey, çözülmesi gereken pek çok problem vardır. Ancak ilk olarak ve hiç vakit kaybetmeden yapılması gereken şey, yoksul halkın ızdırabına tüy dikmiş olan KDV'nin sağlık hizmetlerinden ve ilaçtan tümüyle kaldırılması ve ciddi bir fiyat kontrol sisteminin uygulanmaya sokulmasıdır.

Böylece sağlık sorunlarının içeriğini ilgilendiren müsbet bir ilaç politikası sağlanması ve uygulanması hem acil hem de zorunlu olarak bütün açıklığı ile ortaya çıkmaktadır.

Tüm meslek mensuplarına engin saygılarımı sunar, eczacılık gününün hayırlı olmasını dilerim.

İlaç Fiyatları Durmuyor

İlaç fiyatları yine kamuoyunda ön planda tartışılmaya devam ediyor. Yalnız bu kez tartışılan gelecekte ne olacağı değil, fiyatların şu anki durumu karşısında ne yapılabileceği. Vatandaşın reçetede yazılanlar yerine parası kadar ilaç almasına biz eczacılar alıştık. Ama ya o reçeteden şifa bekleyenler ne yapacak? Elindeki avucundaki parayı ilaca yatırmak zorunda kalanlar kimden ümit arayacak? Bu işlerin çözümü yok mudur? Bu kısa yazımızda bu konular üzerinde duracak ve yeni fiyat kararnamesinin bir değerlendirmesini yapacağız.

YENİ FİYAT KARARNAMESİNDEN NE BEKLENİYORDU?

1 Ocak 1985 tarihinde yürürlüğe giren 28.12.1984 tarihli ve 84/8845 sayılı ilaç fiyatlarını belirleyen kararnamenin amaçları konusunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın 29.12.1984 tarihli Milliyet Gazetesine şunları söylüyordu. «İlaç sektöründe serbest fiyat sistemine geçilmesiyle aranan her ilaç piyasada bulunabilecek, ilaç endüstrisi, ancak yeni bir fiyat sisteminin getirilmesiyle, kaliteli ilaç üretimini gerçekleştirebilecektir. Yine Sağlık Bakanının açıklamasına göre serbest fiyat sistemine geçmenin hedefleri şöyle belirlenmişti.

1. Aranan her ilacın piyasada bulunması
2. Firmalar arası rekabet ile fiyatların düşeceği
3. İlaç sanayiinde yatırımları artırma
4. Yeni ilaç çeşitleri ve teknolojileri araştırmaya teşvik
5. Firmaların kalite kontrol sistemlerini geliştirmeleri
6. İlaç sanayiini dışa açma.

Bu hedeflerin yanısıra ilaç fiyatlarını kontrol altına almak amacı için Bakanlık bünyesinde ilaç danışma kurulu ve tüketiciyi koruma şubesi kurduklarını belirten Sağlık Bakanı Mehmet Aydın, «İlaç fiyatlarına artık eskisi gibi zam yapılmayacak, fiyatlar ilaçların maliyetine göre, gerçekçi bir şekilde belirlenecek» diyordu.

O günlerde yeni fiyat kararnamesinin amaçlanan hedeflere varıp varamıyacağı yoğun bir şekilde tartışıldı. İzmir Eczacı Odası da bu konudaki görüş ve eleştirilerini kanunların kendisine verdiği yetkiler çerçevesinde yerine getirdi ve bu konuda ilgililerin dikkatini çekmeye, kamuoyunu oluşturmaya çalıştı. (Bkz. İzmir

Eczacı Odası Bülteni Ocak, 1984, Mayıs 1984, Ocak 1985) Üzülerek belirtelim ki; bu eleştiri ve uyarılarımıza demokratik bir hoşgörü yerine sitem, öfke ve kızgınlık dolu uyarılar aldık. Açıkçası bu tür davranış biçimini demokratik geleneklerimizle bağdaştırmadığımız için kanunlarımızın ve meslektaşlarımızın bize verdiği görev ve yetkileri kullanmaktan hiç bir an geri kalmayacağız. Bu kısa belirlemeyi yaptıktan sonra fiyat kararnamesinin uygulanmaya başlandıktan sonra geçen 6 ay içinde hedeflerine nı ölçüde ulaştı bunlara bakalım.

ARANAN HER İLAÇ PİYASADA VAR MI?

Kararname yürürlüğe girerken açıklanan hedefler arasında birinci sırada aranan her ilacın piyasada bulunacağı yer almıştı. Altı aylık süre içinde Sağlık Bakanı Sayın Mehmet Aydın'ın verdiği görev çerçevesinde tüm Türkiye'de eczane bazında Türk Eczacıları Birliğince piyasada bulunmayan ilaçların araştırması yapıldı. Serbest bırakılan ilaç fiyatları yoklar zincirini kırmaya yetmedi. Araştırma sonuçlarına göre şeker, kalp, kanser ve benzeri önemli hastalıkların tedavisinde kullanılan ilaçlardan;

Ocak	1985'te	162	kalem
Şubat	1985	266	«
Mart	1985	193	«
Nisan	1985	215	«
Mayıs	1985	163	«

ilaç yok satıldı.

YENİ KARARNAME İLE İLAÇ FİYATLARI UCUZLADI MI?

Yeni uygulamanın en önemli hedefleri arasında rekabet yolu ile fiyatların düşeceği idi. Oysa 6 ay içerisinde Ocak ve Şubat'ta birer kez, Mart'ta 2, Nisan'da 3 ve Mayıs'ta 1 kez olmak üzere 8 kez ilaca zam geldi. Dolar artışına bağlanan zamlar dolardaki artışı ikiye katladı. Nitekim 1985 yılının ilk altı ayında dolar yüzde 19.3 artarken ilaç fiyatları aynı dönemde ortalama % 41,3'ü buldu.

Odamızca yeni fiyat kararnamesi yürürlüğe girdikten sonra 8 Şubat 1985 tarihinde İzmir 1. Noterinden eczanelerde ilaç fiyatlarının tesbiti istenmiştir. Odamız yetkilileri ile İzmir 1. Noteri eczanelere giderek rastgele 36 kalem ilacın fiyatını tesbit etmişlerdir.

Aradan 4 ay gibi kısa bir süre geçtikten sonra yine aynı 36 kalem ilaç için 30.5.1985 tarihinde İzmir 1. Noterinden fiyat tesbiti istenmiştir.

**TABLO : 1 ŞUBAT 1985 İLE MAYIS 1985 AYLARI
ARASINDAKİ İLAÇ FİYATLARINDAKİ ARTIŞ**

<u>İLACIN ADI</u>	<u>ŞUBAT 1985 FİYATI TL</u>	<u>MAYIS, 1985 FİYATI TL</u>	<u>ARTIŞ</u>
Parol Tablet	112.00	150.00	% 33.9
Kuilil Draje	302.00	302.00	—
Optalidon	148.00	200.00	% 35.1
Neolet pastil	104.00	Eczanede bulunmadı.	
Buğu septil	144.00	195.00	% 35.4
Aminocardol tab.	90.00	120.00	% 33.3
Eptandoin	253.00	347.00	% 37.1
Digoxin tab.	163.00	220.00	% 34.9
Haldol 2 mg 25 tab.	141.00	Eczanede bulunmadı.	
Librax 40 Draje	301.00	385.00	% 27.9
Furacin deri pomadı	111.00	143.00	% 28.8
Fortecortin pomad	132.00	132.00	—
Micanden pomad	363.00	363.00	—
Perebron Sirop	227.00	300.00	% 32.1
Validobromin Sirop	173.00	Eczanede bulunamadı.	
Becozym Sirop	167.00	210.00	% 25.7
Remidon Tab.	125.00	170.00	% 36
Vicks Pomad	176.00	242.00	% 37.5
Pankrodigest Drj.	411.00	550.00	% 33.8
Pankroflat Drj.	312.00	429.00	% 37.5
Baraljin Tab.	350.00	480.00	% 37.1
Urfamycin Sirop	367.00	462.00	% 25.8
Urfamycin Cap.	735.00	930.00	% 26.5
Bactrim Tab.	713.00	980.00	% 37.4
Bactrim Fort Tab.	925.00	1220.00	% 31.8
Vi-Mineral Tab.	173.00	230.00	% 32.9
Vi-Fer Cap.	384.00	525.00	% 36.7
Dulcolax Drj.	76.00	Eczanede bulunamadı.	
Demiks Drj. sade	115.00	154.00	% 33.9
Aferin Cap.	228.00	285.00	% 25
Mucain Sirop	318.00	430.00	% 35
Urfamycin Amp.	323.00	Eczanede bulunamadı.	
Ferro Bifactan Drj.	309.00	400.00	% 29.4
Buscopan Sade 20 Drj.	305.00	Eczanede bulunamadı.	

İZMİR 1. NOTERİNİN 8 ŞUBAT 1985 ve 30.5.1985 TARİHLİ ECZANELERDE YAPMIŞ OLDUKLARI TESBİT SONUÇLARI

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı gibi 4 ay gibi kısa bir sürede fiyat artışları ortalama % 33,22'yi bulmuştur.

DOLARDAKİ ARTIŞA RAĞMEN İLAÇ FİYATLARINI DÜŞÜRMEK MÜMKÜNDÜR

İlaç fiyatlarında maliyetin önemli bir bölümünü (yüzde 65) hammadde teşkil eder. Fiyatların ucuzlaması dünya piyasasından ucuz hammadde bulunması ile mümkündür. Nitekim Sağlık Bakanlığının ilaç hammadde fiyatlarını denetlediği dönemde (1982 yılı) yapılan çalışmalar ile bazı ilaçların fiyatlarını düşürmek mümkün olmuştur. (TABLO : 2) Bu sayede 1,5 yıl gibi bir sürede 4,5 milyon dolar döviz tasarrufu sağlanırken söz konusu ilaçların tüketiciye maliyeti önemli ölçüde düşmüştür.

TABLO : 2 1982 YILINDA HAMMADESİ UCUZA SAĞLANARAK DÜŞÜRÜLEN İLAÇLAR VE SAĞLANAN KAZANÇ

İLAÇ ADI	HAMMADE ADI	Ucuza		Kazanç
		Hammadde Fiyatı	Sağlanan Hammadde	
		Dolar/kg	Dolar/kg	
ADALAT	Nifedipin	2.800 Dolar	210 Dolar	431 bin dolar
LİBRAX	Clidinium Bromid	3.330 «	1730 «	608 bin dolar
RİFAMPİSİN	Rifampicine	1.300 «	195 «	3,5 milyon dolar
CELESTODERM V.	Betametazon	41000 «	9500 «	782 bin dolar
DOXİUM	Dobesilate Decalcium	280 «	53 «	150 bin dolar

Oysa özellikle çokuluslu firmalar ana kârlılıklarını hammaddeden sağlamakta bazı firmalar patent devresi geçtiği halde ilaç hammadde fiyatlarını ucuzlatmamaktadırlar. Oysa Avrupa'nın pek çok ülkesinde aynı kalitede hammaddeyi çok daha ucuza bulmak mümkündür. Nitekim TABLO : 3 incelendiğinde ilaç hammaddeleri üzerindeki denetimin kaldırılması ile birlikte ülkemizin ekonomik kaybı ve ilaç fiyatlarının neden ucuzlamadığı anlaşılmaktadır.

TABLO : 3 1984 HAZİRAN AYINDA BAZI HAMMADDELERİN TÜRKİYE'YE İTHAL FİYATLARI VE AYNI HAMMADDELERİN İTALYA'DAN SAĞLANABİLECEK FİYATLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

<u>İLAÇ ADI</u>	<u>HAMMADDE ADI</u>	<u>TÜRKİYE'YE İTHAL FİYATI</u>	<u>İTALYA'DAKİ FİYATI</u>
VOLOG	Halcinomid	32.000 Dolar/Kg	5.800 Dolar/Kg
CENACORT	Triamcinalon Acetonid	12.700 Dolar	2.300 Dolar
NOPACE	Disopromid	2.680 Dolar	150 Dolar
KEFZOL	Cephazoline Na	1.260 Dolar	490 Dolar

S O N U Ç :

1.1.1985 tarihinde yürürlüğe giren 84/8845 sayılı ilaç fiyatlarını belirliyen kararname arzulan hedeflere ters sonuçlar vermiştir. Kararnamenin uygulamaya girdiği andan itibaren geçen 6 ay içinde ilaç yoklukları azalmamış, ilaç fiyatları % 40 - 100'ü aşan oranlarda zam görmüştür.

Daha kötü sonuçlara ulaşılmadan acil önlemler alınmalıdır.